

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

БРОЈ 43

НА ЦЕТИЊУ, У ПОНЕЂЕЉНИК 28. ОКТОБРА (9. СТУДЕНОГА) 1874.

ГОРНА II. (IV.)

ГЛАГОЛ ПРИНЕСОУНА* означава један или више дела. Стоје: на ПРВУ ГОРУ и АУСПЕРО-УГАРСКУ год. а. 6; 1^о го год. 3; четврт год. а. 1. 50, и. 3а. СРЕДНУ год. а. 7; на г. а. 3. 50; четврт а. 1. 75, и. 3а. год. 1000 док год. а. 3, на год. а. 4; четврт год. а. 2. За остало гласи се за год 3 месеци; Напомена и са додатком икак се административна, а доноси управнику на Путање.

ПЕТНИЊЕ, 29. Октобра.

Додатно ошет на Туреву. Али овога пута остављено на страну дођађа истраживачи. Пошто је да разгледају нешто кинеске стране, можда да предвиде исход истраживања козлових комисија и све што би иза тога могло да наступи. Ко је сигурији у своје прилику, ко је довољно одлучан и одважан, тај је хладан и спокојан, па трпезиво, одважно и готово отскује да наступи било што било.

Hoćemo ovoga puta da baciemo pogled na jednu drugu okolnost u stanju Turske i njezinom odnošju prema nama. Mi smo istina i do sada ne jedini put pokazivali prstom na tu okolnost, ali danas imamo više govora, više uzroka i potrebe. Ta je okolnost kritično stajanje Turske, s jedne i položaj i međusobni odnošaji svih naroda na jugoistoku s druge strane, kojih je sloboda i jedinstvo zavisno od onoga stanja.

Ми смо у прошlom broju napisali, kako je sve novinarstvo jevrejsko stalo za našu stvar, a ustalo najodlučnije protiv Turke zbog grozne sjebe podgoričke. I ne samo to, nego su isto novinarstvo, pa i ono, o kojem se drži, da izazuje nazore svojih vlad, narjave i protiv samoga optička Turke. Koliko je ovdje mišljenje u njih probudila sama pravda i čovječnost, još nije bilo porforno samim stajanjem Turke, koje je bez svake sumnje postalo očito. Beznužno i iznužno jako i bez pogleda na pomoć podrška otično jezično počvano stajanje. Zajmovi, kane je još u staju dobiti, izgubili su za uju iznajmljivu ma, a suvane klo da je došla do tache, gdje više ni toga meće mogu naći. Sad javaju pa Carigrada, da porta predaje i same bosorske suve, — misao koja predviđivijem naravima i vladama turkijskim misla ni na uz podala nije. Srce mukajedništva, Asiju, rastzra postojano Rusija, Ingleska i Holandzka,

Анархија у јеврејској Турској, све чешића и све
описаних сукоба, које она изазива са сусједни-
јем државима, као што је овај поткоп, подгорича-
ни, недовољно изразило изгледа да би се Турска
могла још ошорвати, уредити и одржати. Тако
ставља изазива њезине хришћанске, у ронству
стењајуће народе на ослобођење, њихову слобод-
ну и независну браћу, да их ослободе. То ставља
позива и јеврејске силе, да већ једном одустану
од немогућности подржања Турске, као турске
државе у Јевропи.

Према таквоме стању жи, народи на југо-истоку прије свакога, морамо заузети јасан поло-жај. Засебни интереси или и сави напори у ов-штину и зједничкога питања треба да престану, па да од навијех посебнијех снага учинио јед-ну, доста јаку, да одоле последицама напору на-шинега старог непријатеља. Можда није далеко врјеме, које нас не свије без тога зачећи. На-роди, њихове младе и родољуби нека на ту ци-љев управе свој рад и уложу сав свој упли. Сипатије јевропских народа, које нам се све-анше обраћају, постаће овдје све јаче, а оне ће дјеловати и на промјену политичке њиховијех мисли на нашу корист.

ПОВІНСКИ ГЛАСИ О ПОДПОРІЧНОМ ДОГАДАНУ.

— Београдски „Исток“ у чланку „Будимо
чи опрезу“, даје велики значај догађају подго-
ричком, на изложба га, о њега изставља:

„Немају знање, да се из овога може излети озбиљнији сујуб. Кнез Никола и ако је ваљда тежко да код Јевреје стече својој земљи пошто-вакво, ипак је у свакој прилици показало, да је лист горе приногорске, да је искрени син своје драге домовине, и да за то неће дучити своју политичку од струје, која влада у народу. Ми дакле са великом задовољношћу очекујемо отуда вјести, је ли ове могу бити абер земљини догађајима и препорукама, који неће само погодити интересе

трику Црну Гору, него и све затопене народе на балканском полуострву — а и нас саме.

Turska je tu skoro podigla glavu izaja. Husejini Anli poima veliki vezir palatinu osmanlije je razgovarati. Bojka se je naglo ustrojila. Kruvini tovovala kuzuju, vojvoda kizemleri na sve strane obdizavaju. A oholost Turaka u osmanskoj politici josh nikad nije toliko svojoj protivnici prijedala, kao u potome doba. Grof Andriani i Zich najbolje su iskusi ova napostost stavilskoga vlade. A podunavske kizemleri dolaze za ovo poslednje doba s nome saveti da u konvenciji Nut parigradska nije urodio plodov: željeznice nedobijalo. Rukumini, koja je sklopljena veš konvenciju željezničku sa Austro-Ugarskom porice se gorlo pravo na to, pri svoj tom što je stvaren za Rukumiju novolani prenešene pravilno podobne konvencije gledi telegrafa i pošte, na što porta nije ništa prijetala. Kizemleri pravilno putovao sa strane porte prvo se dihovitkosti nepravake. Na razju je udariti nov pakt, otpočela nova isklada. Intererencija strahak konsula ne vrijedi ništa; šta više povod je ozloglajenja Oskaniija. Jedniričici parigradska se javila uskladi, da se po njene stalna i čvrsta. Moguće dakle, da je ona u svojoj monitostu preduzela da izlozove sukob sa kizemljinama. Vojine demonstracije na granicija Srbije osim kizemliog nadala na ukuturne nepravice u Srbiji, mogu se uzeti u kao provokacija. Ali ova pretpostavka može biti i površno obrazložena onda je izviseko. Da je događaj u Podgorici poslednjia majkijere portine, da proizvede sukob pošto po to.

Meštutin samo slijeđen čovjek ali kome je u interesu da ne vidi starog onakoga, kakova je, mogao bi zamisliti, da se vorta klara zbilja preustrojiša i preporoditi. Za starca, kome je smrt za ležanje, neka podmlađujućih sredstva. On iporučuješim Koracina Jura svoje grobu. Tur- ska se nalazi u agoniji o tome ne može biti špora. Samo galavanička sredstva zainteresovanih nedelna produžuju joj trenutke života. Ona bi davno sa liha Jevrope nestala i usluguna zem- linshte zdravja, sposobnih i jedrinih plamenika hranišćanima. Kad ona nebi njila svojih predi- tora, kojim dokado ne leži u interesu, da učinu

ПОДЯНИСТАК.

СТАВЕНСКА УЗАЈАМНОСТ ОД НАЈ ТАРИЈИХ
ВРЕМЕНА ПА ДО ХVIII. ВИЈЕКА ОД
ПЕРВОДНА.
(Продување.)

Због тога својства, они нијесу могли ниђе да спашу собом састави државе, а сједињеници су их уједино доносили каквом другом племену. Такви доносиоци и сабираоци били су из истоку Вардари, на западу пеласки Саяи из Нидерландије, а на југу — Бугари. *)

Литишпија је у свакој централној власти била је узрок, да код њих нијесу могли бити ни зачетци од државног живота. Но какав живот представљају они сами саобра? Патријархалија — а то у сваком конкретном случају се рече; т. ј. саобра су се саједињавали између себе блиски рођаци, који су живели над собом за својег поглавља најстаријег у фамилији, који се називао кљаском (старешином). Осим тога саједињавале су се међама по неколико фамилија и таквим начином образовале општине и саборе (вијеће) на којима су присуствовали свао старешине тиху породица. Но ту не треба разумејети општину у таквоме

смысле, као што је ми данас схватили, будући да се ове књиге састојале због каквихш не-
литинских и правичних интереса и одношаја, а
просто по шмоду крањог сродства, које је код
них стајало више свега. У последње књиге о-
ни приноси од страница све форме државног жи-
вота, но опет патријархалност остаје при њи-
ма до краја.

Slaveni svakom historijskoj okolnosti dosti-
žu uvažujući onih je evropskog života, kako politi-
tičkog, tako kulturnog i naučnog. Niko ne može
odreći tu istinu, ni kad bi da Slaveni nijesu
niti onih prijezišli evropskoj kulturi. No također
treba i to priznati, da oni nailađu na kakvu
dnu genijalnu ideju, nikad nijesu bili u stan-
ju da je sprovedu do kraja, a ostavili su je dru-
gijem narodu i od njih je dovršenu u gotovu
prikladu.

« Све с чиме се тако горди и шористује савремена Јевропа, све је то свој почетак код Славена добила. У њих се најпре започела печатња, у њих први и најбољи универзитети. Ху- се јавља први Аустра, Амос Коменис постиже педагошко пијелото свијета. По све то, ново- сједку, добија потпуно развиће код неспријатли- славенских — Швајца, који неће да признају Славенима ни најмањег почетак ни засаде.

слобodu савјести; а напосљедку у свему томе они остају за леђа друге народике. Славенска „шљихта“ губи и затире цијелу народност, религиозна нестрпност дозволи код њих до тога, да се због не измичу себе збојски колау и туку

Piševala je knjiga g. Petrovica, gotovo 300
 stranaica, napisana latinska, koju uvažavaju, pa-
 ra, da su različitih slavenskih plemena, kao: Poljanci,
 Česi, Srbi, Kuzari, Rusi i dr. pripisivali svoje
 porijeklo iz jednog onih roda slavenskog,
 a drugo na osnovu jezika njih, koji, tako re-
 čeno, ostvaruju istu slavenskog jedinstva, neću u
 Česima i Poljancima, Poljancima i Rusima, Rusima
 i Česima, Česima i Južnjem Slavensima, Polja-
 ncima i Južnjem Slavensima. Ovdje se vidi da se
 u najstarijoj stvari nalaze Poljanci i Česi, što
 je i prirodno, jer su oni najbliži susjedi i
 imaju jednu jeziku; a za tijek Rusi i Južni
 Slavani na Dukuju, budući vidimo iz historije,
 da je svaki rat, kojeg su Rusi imali s Turcima,
 dobivao žrti od njih kod Južnih Slavena, a na-
 posliedku je i Rusija obratila na njih veću
 pažnju, nego na druga plemena.

Kada su Poljanci ratovali s Turcima, to i
nimala su se južni Salenici jako odizali. Mnogo
čuvstven dilažmatinski pojeta Gundula! pjeva u ci-
rcelom svojoj epوسي poljskog kraljevića Vladislava
„koji je srušio tursku zmiју“ i kralja Se-
gislavu, pod mач kojeg se tresnuo otomanska
sila. Južni poljaci, kao borbe Križanica

Бутари, т. ј. чета Азарихина, која је из Азије, прошао у
које пролазила од Савице, него иза ње, да прво

прст над својим потражњивањима. Али сам увиђа-
нија државника турски, дошли су већ дивно до
убјеђења, да је крозонтелство и туторство Јевро-
пе порти од највећег штета: то су крпе по-
је јој педлају напријед, а да не пође патрост
слабо јој припојити. Рецепат западних сила дјелу-
је на болестима очевитно деморализују. У-
нутарњи препорођај и реторје по калузу запад-
ном, очевитно нијесу за портивне односије и не
могу се ништа остварити а овоме доштају не-
сравнио много. На кад се узме да она уз то
сваке године, да и сваког мјесеца није са си-
стем и пројект своје реорганизације, онда је тек
јасно, да на тој стези нека за њу лијека ни
спасена. Све реформаторске вајере развило се
о тврду стјењу исламске ортодоксије сједице
и недостатак финансијалних средстава с друге стра-
не. Сви постојећи једна да су довољни, да
покрију интересе и големи потребе централне
власти у Цариграду. А док се друге земље сво
више културно усавршавају, падниша земља чини
у калузу незнања и варварства. Дисциплине не-
ма никакве ни у војсци ни у административном
ни у судском чиновничтву. Централна власт стоји
у потпуној пелери према разним крајевима. Ази-
јатска демократизација сиће на све стране свој
отров. А сирх свега револуционарна није тина
у срцима големи нећено поданика и чека само
загодан тренутак, да букне у пламен. И досад
је она овој централној влади ширала цигло
постепености попуштањем. Грчка, Румунија и Ср-
бија нијесу ништа друго, него владаних симптоми
болести и максималности Турске; а у потоње
доба и нисарски ведна употребно је невоћ ме-
зину на своју руку. Али то колико је за трену-
так укључивало екзистенцију, толико ју је ефикас-
но ослабило а још више потрао сваки морални
ауторитет. Пошустање убило је мјеру на могућ-
ност општења и код свих правоправних. Сваки
да и турски државници увиђају да под тутор-
ством Јевропе лека порти напредка. Али како
да је се експлицитно? Она су толико моралисти,
да се без ње више ни покретити не могу. То
показују најјасније неуспјеси и неуспјеси политике
Хусеина Али пашине. Његова одолост према
страним силама покровитељства није доказали
способност Турске за живот, јер у то нејерује
нико, ко је воле посматрати у процес нејавног си-
стематичног распадања, него је шта више отуђио
од порте и оне велесиле, које јој пријатељеваше.
Сваки увиђајући видјеће, да је за порту полити-
ке демонстрације а провокације смртопосна. Ста-
ње је очевитно труло а оваке мјере калре су
сачо катострофу поспјешити. Одржање Турске
није више дога јевропске дипломатије. И сама
Аустро-Угарска постаде порти непријатељница.
Турски државници то виде и отуда помака
и бјес код њих. Цјелокупна политика постаде ни
бесовучна. Српски државници у погледу на-
зорничког питања и железнице најбоље то и-
скупише. А да би енергија и дипломатија могла
што јаче иницијативу, почеше се на прат на пос-
оружати Али промиса су времена фанатизма на

и палношности отицање саде. У козми је највје-
ски поредок усвојавало дисциплину и образо-
ваност у војсци у толико се више понизитаву
самови о могућности преустројства и подмањена
османске војске. Вјеште наузије и владари
неуспјех нагодио је турске државнике на ова-
ње. А ово је опет изродило жуђу њихову, да
изазову кавгу војно по то. Брутални и нечовје-
чан напад на неоружане Црногорце у Подгори-
ци може се схватити као дјело изазивања, про-
вокације.

Али потекло ово из разлога покрајине
необузданости и самосталности Турака или изи-
разо од саме централне власти као изазивање,
свакако може имати озбиљних посљедица. Крв је
потекла. А гдје се она појави ту изазивају при-
кирујући ушпи дипломатије. Нећемо да рече-
мо да је војна изјесна, неубојезна, али је за пије-
ло могућа. Интервенција дипломатије може наго-
нити порту, да даде задовољење, али Црногорци
неће моћи одговорити од тога, да се они на свој
начин неосете. Свакако шик у овом озбиљном
тренутку браћа Црногорци имају право да на нас
управе своје очи. А ми зр прјесно у тивности
и ластургији толико утоку, да нећемо осјетити
оптирну мача непријатељског, који би преко
Црне Горе и нас западио. Народна индигенција
не иде зр тако далеко, да би ово могли скрпте-
них руку посматрати? Ми оскујемо, да ће се
наша дипломатија бар у овоме тренутку оканути
политике лојане на приглати политику народну.
Србија је потекла из револуције према Турској,
и она мора бити према тој револуционарна. То
је логика догађаја и повјеснице.

— „Н. Новине“ причају опширно о догађају
подгоричком и о наредбама, које је влада црно-
горска предузела, да се до изишња ствари
свијече већи сукоби, и да се Турци у Црној
Гори узму у заштиту, па онда говори даље:

„Влада кнеза Николе доказала је овим на-
редбама необичну увијеност и велику политичку
разборитост. Како ће се ствар посљедично израз-
нати, то се за сада још не може право знати,
али да је влада кнеза Николе у очи највише ове
провале турског фанатизма одржала пред Јевро-
пом знаменити моралну побједу, то је већ да-
нас изјестиво. Јер она је доказала, да је влада
у правом смислу ријечи и да управља народом,
који је, колико је год својом части и својим
именом поносан, колико је год спреман, сваку
лагу и увиједу с мјеста краљу свога непријате-
ља опрати, ипак у толико дисциплиниран, да
слуха заповједи свога кнеза безувјетно као војник
заповједи свога воје.

Успрост, колики и како ружни контраст пре-
ма току реду у Црној Гори показаше грозан до-
гађај у Подгорици и Зети. Код погубље Јусу-
аге Крњина бијаше двадесет Турака на једнога
кршћанина. Турци дакле могли су лако убојцу
Петру Иванову Поповића савладати, жива ухвати-
ти и суду предати. Тако би се у свакој просви-

Јотановој држави, у сваком просвјетљеном народу
било учинило. Суд би био испитао и утврдио, што
је овога којека напало, да Турци по бијељу
дану, пред његовом кућом убије, итали друштва
и кави. Али већ тако у Подгорици. Турци у-
бојцу на мјесту убише и сасјекоше. И то би се
небујим првом узрујаномшћу дало издржати. Али
никакове исприке не може бити за ова грозна
дјела, која фанатички пристаје корона на очи
своје власти починише по изазову Јусуагине
убојце на посве недужних поданика туђе др-
жаве, на Црногорцима, који су се по свој по-
слу случајно бавили у граду Подгорици. Кнез
Никола, обавјештен о походу у Подгорици, из-
лаже брзојавно наредбе на све своје области, да
пазе, да се ниједноме Турчину, који се у Црној
Гори бави, ништа као неучини, што више да се
свакоме, који би се из Црне Горе хотио проту-
у Турску, даде до границе сигурна правца: тур-
ска област у супрот нарно гласа, а влада и са-
ма помаже, гдје фанатички руља пророкових
сљедбеника свети ушторце Јусуаге на сваком
кому на глави види црногорску каву, ко се, мје-
сто подмјесцу, кави прсту. Та убојца Јусу-
аге Крњина, ако и није био Црногорац, ако и
јест био турски поданик, али је за то био крш-
ћанин и кршћани сви морају платити његову
сипиност, што је својим начином од Турчина по-
тражио правду и задовољшћу.

Јавно мњење у Јевропи пресудило је већ
најновије јунаштво турско. О Аустро-Угарској
мра порта признати, да ју је влада до сада и
на штету својих интереса подупирала. Аустро-
Угарска је по пут других западних држава мје-
ровала, да се Турска може у цивилизовану,
правну државу преобразити. Порти ипак до данас
није ништа учинила, јер није могла ништа учини-
ти, да се та вјера учврсти. Догађаја у Подгори-
ци и Зети изравна су негација појмова цивили-
зоване и правне државе. И за то, говорећи о тим
догађајима, почињу већ и власти, које су Тур-
ску до сада својим угледом шитиле, „њеном
разсуло“, тако вели бечка „Мон. Рев.“, узимати
у рачун.

Јевропска дипломатија прибавити ће Црној
Гори надовољшћу: јер то није јавно право и
јавна правда. Прибавити ће јој задовољшћу већ
и е тога, да запиричи неће зло од подгоричког.
Јер — вели „Глас Црногорца“ — Црна Гора
није никада тријева увјерје на највишег знача-
ја, да неће не може и не смје и овакову гро-
зну повреду свога права и своје чести. „Народ
црногорски мора стати на оружје. Непознати
ли жу се на сусрет с прокином, он ју мора сам
отржити“. Тако каже „Глас Црногорца“. Овај
глас бити ће и глас црногорске владе и црно-
горског народа.

— Задарски „Нар. Лист“ у свом уводном
чланку од 31. Октобра више:

— „Ко зна како је Црногорац киван на
клетог некрета, како је небујим на неправду и
увјерје, зачуло се сатина да су из њихова

зову и воле Русе и Пољке да се помре и сје-
дине, ил да сложи за ослобођење своје браће,
на Турке и Монголе устану.

Чес такође уздуку своју симпатију к јуж-
нијем Славенима. Руси и Пољаци, ма да су често
били у савају, због неких проповија, но ипак јући
пред собом жестоког непријатеља — Немца. По-
љаци су опет често готови били да се с Русима
помре и њиховог царевина себи за краља по-
ставе.

Ма на ико далеко растурају да се налазе
Русија и Чешка, то ми ти видимо узјамне одно-
шаје и привлачне племеног сроства на толико,
да кад је Петар Велики требало од Аустрије
да му преда црквиња Александру, то су се ау-
стријски државници, знајући чешке умове, много
бојали, да Петар неупадне с Русима у Ческу и
да се они с њиме као са својим суслемењацима не
сједине и против њих неуставу.

Русија налазећи се за дуго у великој борби
с Татарима, била је готова за неколико времена
отргнута од Јевропе, а кад се од њих ослободи,
иак поче умјетиво да оживљава и да јевропску
цивилизацију уводи, она, преје свега ступи у
гласне савезе с својим суслемењацима — запад-
нијем Славенима и од њих прво сјеме западне
цивилизације прими.

Оставајући на страну Хрвате, Хуртане,
лабско Славене, за то, што би нас то одвећ да-
љо пошло, ми немо да приједмо управо киз-

водима или резултатима, која пројавише из исто-
рије славенске узјамности.

Признавање једног другог произхођења није
ништа нестало ни код једног славенског пле-
мена, но оно се усљавало и оживљавало саво у
тијем моментима, када су политички догађаји
зближавали Славене између себе; ил, кад је јед-
но племе служило другоме — пропадником цивили-
зације, тада се и теориско признавање сроства
сировидно практицирају резултатима. У опће
славенска се узјамност закључавала и утврђива-
ла особито тада, када се једном из племена
догађало да се бори с непријатељем другог је-
зица, ил пр. Пољацима с Немцима, јужнијем Сла-
венима с Турцима и т. д., то тада су се и при
и други обраћали к Русима, а Руси такође, у
врјеме таквих случаја, требали су од истијех
помоћи и њихове цивилизације.

Очигледно је да ту главну ролу игра незнање
националног јединства, а нужди и потреба имати,
па ма кога савезника и помоћника против свог
непријатеља. Такав начин на славенске узјамне
одношаје улазилих више политички и културни
интерес, подоклај територији и религији, него и-
деја националности. Политика и вјера често за-
узимају првенство пред националном идејом, и ми
често видимо Славене, ће разују један против
другога, па још с таквим барбаризмом, којег не-
показују нисарим других нација. Они један дру-
гога тако даве, што ми никад неубијемо код Не-

мца, који ма да се коду у име религије, но не
никада као ми, да корист другог народности.

Славени и тако, ће није било никаквог не-
споразумљива и при најверјатнијем одношајима,
нијесу могли да се уједино сједине и да једно
пријело саставе, као, би рекло, да су осуђени на
вјечно раздјелене и при тој на свагдашње роп-
ство. Међу тијем само се по себи разумије, да
национално разлике Славена, не може да буде
премет старана друге такве народности, а њи-
хов сопствени. Само су то дужни Славени да
појме и схвате, да се њихова националност
свагда пробудила и развијала у то врјеме,
када се држава, којој су они припадали, ослобо-
ђавала од политичког угњетављања, и када су се
они узвињавали на виши степен умственог раз-
воја, па ма оно било и антиславенскијем правцем.
Тако, на пр. ми видимо у историји чешкој, да је
неједнакој његовој епохи — хуситској предхо-
дило основање првог универзитета, видимо да
у XVIII. вјекрешена чешка националност, под
утицајем либералних реформи Јосифа II, које су
готово са свим биле по духу немачкоме. И
напротив, сваки антилиберални и абсурдни по-
крет, који даваоше Немци, још већма задовоља-
вање Чехе.

(Свршило се).

јуначког гњезда Турци пуштени и поправљени преко неће, без да им ни влас у глави жренили. Истина, кнез се узнео да од освете сачути то Турце, али на сам себи приједан био укротити Пригораца, да Пригорац себе не буде узнео.

Нека Јевропа успори дивљаштво турско, које у граду једном, у тврђама оборужаној сијече туђе поданике, некриве и недужне, са питомишћу пригорској, која се не свети на сред својих пустих планина, гдјемо је без страха могла освету испунити; на иск суди дали се већ тридесет дивљаштво некрста сијали, сије ли се већ без оброне оставити прогнани крст на истоку.

Бројави нам гласове носи да су велевласти потражиле турску владу, нека криво подесити; осведочења смо да ће пригорска власт још крпичије ту подесу завести; могуће је да се каква подеса и испуни; — но зар да ће пригорски народ тим бити задовољан? Зар да може бити задовољан, ко дуби падати да се и исток дивљаштва отресе, на и неможе овамо своје брине, као што знамо ли?

Окрутни догађаји у Подгорици нијесу никаква новост у повјештаји турској; сва је тако ипак окривљена; очисти се неће никада. Него је Богу плакати гледајући како се Јевропа не мисли да нађе правог лијека тој рани, којом по болује са истом него она цијела, од које не трпи сама раја него пријети без престанка облеми миру. Наим је како аустријски Славенима особито жалити, кад чујемо још давнашње бечке новине о Подгоричком догађају говорити као о једној ситуацији, а не мисле се, да као онај догађај узвратио је дуго Пригорце, оваки суд пријећа у опће човјство и част свих Славена. Ако једна власт у Јевропи то би Аустрија дужна била, ради себе, плаћати да кроја нађе турскоме дивљаштву; ако једна, то она при жеђи турској морала би увидити да тамо није лијека у преговорима дипломатичким, увидити да је турско новоизмичиво дивљаштво.

Д О П И С И

(Т. С.) БЕЧ. 17. Октобра. — (Одговор на рајхсрата. — Младочеси и Старочеси. — Извори у Чешкој. — Подгорички догађај и наша журиљастика.)

Парламентско вијеће држило је прву своју општородну сједницу 20. о. м. Министар финансије де Претес подигао је већ изјештај о пријави и изјави прошле године а уједино је наизглед главне познице у буџету за идну годину.

Изјештај министарски неопи је хладно прихватио. Земљски суд предао је рајхсрату у истој сједници оптужбу против посланика Шеесла, вистући, да се споменути посланик иза суда. Види се, као што се из овога види, познатије око тога стадо, да се за њеко вријеме отресе исповољног јој посланика, који јенају у одашњем „Таболату“ наводи. Вијеће предао је ову ствар одбору једном, који ће је развиди и вијећу о тој изјештају подијети.

Рајхсрат по свој прилици, да Шеесла већ суду предаје.

При последњим изборима у Чешкој доста је борбе било између рођене браће. Младочеси задовољше три изборна среза, али нарало помоћу странаца. Истим вистаху, да ће Младочеси одмах ступити у црквенско вијеће а да ће се за навјек одрећи политичке пасивности. Но у томе се дуго преварше уставодјерци, јер не само, да Младочеси у рајхсрат ступити неће, него се они у гласилу своје чак и ограђују против постојећег устава: „е којим се — као што они сами каже — исторична права појединих крупнина и земља, а нарочито права краљевине Чешке не слажу и слатати не могу“. Истина, да се Младочеси и у окове, као и у свачему, што су до сада чинили, на лифичу и консенвенцију њего неоплаћу, али тек је боље овако, него да су ступили у рајхсрат, то овим срамоту навијели свим чешким народом.

На сваки начин пак крајње вријеме, да се браћу Чешкој измире, те да преставу једном борити се међусобно и биваа трошати снагу, која би се на другом пољу коришћен и боље употребити могла. Старочеси и Младочеси онако стоје на једном и истом становишту, нити они узлазе у рајхсрат нити они, они привлажу исторична права чешке краљевине, исто чине и они, они неће да се подлау Немеца, а и они неће, па на што онда борбе и рат? Ова је борба школски

и несретна по народ, јер свађа и борба између браће, јер је борба, којом ће се само туђин вистити, а народ чешки оштетити. За то, и једино за то мора сваки пријатељ славенског напретка у интересу самог Славенства желити и на томе радити, да се у Чешкој браћа измире, те да опет буде старе слоге и старог пријатељства, без којих не може бити напретка.

Вјест о догађајима у Подгорици, која нам са Петина дође, побунила је јако одашње кругове, особито оне, који би желели одржање status quo-а на Балкану, који су дасе пријатељи Турцима. Ови људи помишљаху већ на све могућности, по томе и на рат. А рата се јако боје, јер добро знају, да ће при бликом рат на Балканском полуострву Турску главе стати.

Од њених новина преа бјеше „Алгемије Пејтунг“ која нам телеграфско вјест о догађајима у Подгорици донесе. Одашњи листова одмах ју свопштити овако, како ју „Аугсбуршкина“ донесе, како што је сваки од њих дошао још по коју пријетбу у смислу овога начела, које виче у стварима, које се истока тичу, заступа. „Нова слоб. Преса“ тек је узгред споменула догађај подгорички. „Преса“, која виче инорнације добија из Анкрановог бироа, највише је у одбрану узимала Хришћане а Турке строго осуђивала, но послате опет наглашавала је, како догађаји у Подгорици од никаквог политичког значаја нијесу и да се такови случајеви, као што је подгорички, врло често збивају. Само су одашњи „Таболат“ и „Дјење Пејтунг“ стар овако схватили, дакле заиста јесте, те у том смислу писале о томе и уводне чланке велећи, да ће на једанпут и против воље њених и њених снага, које би ради на Балканском полуострву одржање status quo букнути пламен, који ће се веомо тешко дати гасити, а војда и никакво.

Иначе готово сви да право дају Црној Гори, што ова иште да се поведе истрага против турских василлика, а да у конвацији, која ће истрагу водити, присути буду и заступници страних снага.

Из МОРАЧЕ, 18. Октобра. — Не само цијелошћом лист нам, него и сва српска листа доводно свијету на јавност предају, колико јадна раја у Турској подноси и колики су зајерски ступици турског насилја. Али опет туђин јаке несреће каже браће у турским ланцима издмнуће у потпуној мјери колико га је не може се свијету доставити. Ми која живимо на границама близу оних заклетих непријатеља српских, кад би ово нечовјечна поступања ахлова тачно објаснили, морали би се неистинице бавити са човјечким правима противним догађајима, који повраћају ум човјечи и који до највећег понижења доводи човјечанство. Човјек гледајући толика надалази неспособног јарка турског и то дласа у десетнајестом вијеку, кад је јевропска образованост до велике висине своје доспјела морао би представити, да су 15. и 16. вијек измијенили длажњим; јер истини, да се хришћанство највеће тирљавало ни у њима онда, кад свијет основалије Јевропи темњи улас задаваху.

Нама јавна браћа у раскојеникој вихви, под Турцима живјећа, од Косова на до дласе никада нијесу подносили оптужбе, које дласе поднесе. Беранске и сјевачке тачнице дуго су напуњене раскојеничких Срба, рјетко је врло дласа у које свезаху ову браћу нашу а Сјеница не гове, а зашто ва то, што су Хришћани тач веће близу кривачке на Црној Гори. Иако већ неколико вјесече, како је вриједна јунак Вако Савичаћ, која је овамо и нејавно био, пребјегао у нашу границу, а да није несрећних утекао он би дласе тачи међу правима у турским ланцима степало. Иако неколико дласа, како су Турци вод напастери бурђешке стубице ухватили познатога Србина Милету Милутића из Горњег села, од министери па док су га ућерали у тамницу непрестано тукли су га кулацима од пуцања вичући му: „сузлаур бро!“ и си се први неколико дласа на Београд разговорио су два Црногорца, на шта ти је то требовало, а знаш сад? Неш све платити“. Поменути Милета можда се и разговорио с Црногорцима, јер на Београдну пригорску напастери чувају своју стоку, те излазе и Горњо-селама са својом стоком. Ето несретни Милета тако на правди божијој ни кри ни дужни длажом ће да плати. Истина начинком ухватили су и 4 рођака му. Послије тога на неколико дласа мулазур берански су неколико заштија изашао је био у Горњег села, да још, ако је који мало знатија човјек остао, да га свезава одведу. — То чује

Радосав Јелић из Курикућа па су неколико монаха пође и сакрије се у неколико шупе, кроз које мулазур са заштијама неколико јадних свезани Хришћани вођаше. Радосав испочи из шупе и повлазу браћу избани, а Турцима повиче: „Турци што ми слави дан браћу нежете и кривички тучете, зар вам није доста што сте ми их толико до сада на правди повели, па Бог знаде никад их више виђети нећу, него ће их кривичка рука ваша, као и многе у сиртићу гробницу ућерати? Идите и кажите мудиру вашему, нека се прође несретне наше сиротиње, и дека ми из таванице ослободи одведени браћу моју!“ С тим Турке пусти, а браћу свезану ослободи.

Па ни то неби доста српским крвољонима, него се оскојавше такву злоћу зајерске људи своје издати и на Пригорце, који се већ дасе десила бајажу у њиховој вароши Подгорици. Није им доста што дане и нечовјечно муче тужну рају, него ето сада дирише слободна јунака црногорске; напашдоше онима, ко ће им зајам ако Бог да петероструко вратити; јер он Турцима никада дугова није нити му то дасе име допуштати може. Ја о томе нећу онда да разлажем, о томе је већ доста казано, најдасије своје кривеје показати ће колико слободни Црногорац овај неурла јунак цијени постоје.

Нам начелник г. Михаило Божић Јоковић, чим је разумио за нечовјечна турска поступања у Подгорици, одмах је кроз одашње начелство прогласио у строго наредбу издати, да се ниједни Црногорац у овај крај неусуди напастити Турцима, која се у оној тренутку дасе био послат свога рада код наших људи или на ће био у путовању кроз нашу земљу. Два Турчина путујући из Накшшау у Беране најоше се онда, нима је г. начелник два пратиоци, који их је здраве и весеље поспратио до границе Беранске. Нека дасе Турца знаду да се Црногорац у својој кући осавестила неће.

А за избоје и највишу неприлику, која би се послје овог догађаја међу нама и Турцима догодила могла начелник је предвиђао сваки спомени и додир с Турском.

Дана 14. тек. м. близу Колашина у Турској граници погинуо је зајерски Сивајалаћ, а рођак му Суљо жестоко је рањен ножем по глави. Колашински криваљак истог дана писави је о тој погубији начелству, кажујући, да су ове Турке побил Црногорци. Ми никога не можемо допустити да су то учинили Црногорци. Да су Црногорци неби једнога убили а другог рањеног у животу пустили, тим прије, што је рањени ножем ударен по глави, па кад би га ножем ударно заиста га жина неби оставио; јер би се бојва да ће послје издати онима, који га је рањено, за које би ако је Црногорац строго кажњен био. Сва је дасе прилика, да се погубија Турцима с рањенима највише свадно, па је нашла погубије рањеног ударно ножем по глави на које је послје рањени ништа лакше убити него погубије. На послје погубије у Подгорици за доказати Црногорцима, да и они подобно Турцима раде, казали, да су ове Турке побил Црногорци.

Прошле године на њених ливадама нашоим близу границе колашинске, запаљене нима Турци, сјејено да поменути ливадама пошоме. Ми ливада да богте као наше опет ове године пошоме сјејено и сјејено на нама пошоме. Турци Колашинци најнејављивија будућа од свију Турца около Црне Горе, неистини најзаститије пошоме свој мутесариа Ханд нашу, да смо ни њихове ливаде насилно покосили и сјејено одијели.

На темељу чега мутесаријод 27. пр. м. преко колашинског кајмакама г. Осман-ефендије бројавом писе одашњој начелнику да га позва на одговорност, зашто је прешао границу коско турске ливаде? Г. начелник одмах од 28. пр. м. одговорио му је, да наши људи јесу ипак прешли границу а још каже, да су косили турске ливаде, него да су то уобичајна колашинска подметања. За боље увијерити поменутога мутесариа начелник га је позвао, да он пошоме од своје стране једнога човјека, који ће се увијерити, да су Црногорцима покосене ливаде њихове а не турске. Мутесариј Ханд наша необзавриу се на тако ујештаји одговор начелничков, опет сада бројавала, да је босански валија од великог везира добио налог да сјејено с речени ливада не носе ни Турци ни Црногорци, већ да остане на истим ливадама. Баш ти, фала ефендија кад тако право судити! Ми нијесмо до сада знавали, да ти такву пресуду изрећи увијеш, није шала заповиједати Турцима, да не носе си-

јено с ливада, које по сваком праву Пригорњацима припадају! Бих рекао есендија да ти нешто, у ако тако ваљда пише у календарицама, а не у календарицама нашега; но при свему томе, писало ти у календару хулуветског тако или неписало, ни наше сијено и ливаде не дамо баш тако лако, па на хулуду пута тако и кадија да пресуде.

ЦЕТИЊЕ, 28. Октобра. — У прошли четвртак 24. о. н. дошао је из Котора на Цетиње предузетнички барон Г. Родич, највиши даламатински. У суботу одлучено је пред Брајана у Булу.

— Кенисаје пригорњак и турски, које су одређени да изведе крвави догађај подгорички, по састанку у Подгорници прешли су у Скадар да продуже свој рад. У своје вријеме јавићемо течај исљеба.

Н О В О С Т И

УГАРСКА. — Грчкосточни романски државни конгрес у Сибилу изабрао је за најрошопијата корисебених аладуку Јована Попаса са 64 гласа против Попеу, који је добио 40 гласова.

ЊЕМАЧКА. — После предистаге пуштено је гро- Арниа ради болести на слободу уз јакчењину од 100,000 талера.

Царски престолни говор, који је 16. о. н. државни сабор отворен, наглавује мирно и добре одношаје према страним државама и наду, да ће мир трајати, те изриче, да се државна власт неће употребити на што друго до на одбрану.

Кулини, који је учинио покушај на кнеза Бизмарка у Кисингему, осуђен је на 14 година тавнице и губитак права грађанских на десет година.

ИТАЛИЈА. — Министар спољних послова, Висconti Веноста, говорио је својим бирачима у Тирани значајну бесједу. Првије свега честитао је, што се у изборним саставницама мало говори о својој политици, а за тим је споменуо препоруке Италије, показавши политичку разлику између странке ујерене и опозиције и споменуо закон, који штити власт независност. Рече, да постоји савез у Јеврони те ради против Италије, и да Италија жели да живи у миру са страним силама. Подчињена питања ријешена су напном, која одговара достојанству земље, по савјету Кавура, да не треба од малих питања чинити велика. Ваљаће земљи предложити хитна питања, која се односе на финансијско и морално државно газдинство и побринуће се да уведе сигурност у њене провинције.

РУСИЈА. — Ваља петроградска подијела је закључке бриселског конгреса својим државима, које су на истом заступљене биле, и отазила питање, да се изјасне о пријављу истих. Ма како да би одговори гласили, руска влада одлучила је настојати, да се нови међународни конгрес састане, коме би основа била претресање бриселских закључака. Нови састањак имао би бити у Петрограду.

ФРАНСУСКА. — У политичким круговима настоје да се чине покушаји како би се дошло до споразумљива између десног и лијевог средњашта народне скупштине. Много чланова једне и друге странке у главноме већ су се споразумјели и као њени ове гласове опроругају као да се није успјело и ако су чинени покушаји.

ИНГЛИЈКА. — Говори се, да ће бити позван Елнот са посланичког мјеста из Париза, да а на његово мјесто бити именован лорд Антон. Да ли би са овом промјеном лица у савез стајао и обрат политике према влади султановој, о томе се ништа не јавља.

Р А З Л И Ч Н О С Т И

(Прокоп од Кронштата до Петрограда). Одавно се већ говорило, да ће се од Петрограда до Кронштата ископати прокоп, по којем би могли бродити и живи пароброди до Петрограда. До сада није било могуће долазити због неких планских мјеста овијем бро-

довима, који су ронили само десет тона, и због тога су припућени били робу преговарити код Кронштата. „Руски мир“ јавља, и то поуздано, да је посао приређен и предан предузетничком Путигову, Е. Кларку и Поншорду за 6,500,000 рубаља.

(Ратна суд у Паризу) осуђено је дне 21. о. н. опет једног комунарца на двадесет година велика посла. Осуђени, златар Вишсон, био је 1852 године због двојништва код буне осуђен на осам година тавнице. Други дан комуне, 19. Марта, изваљено је на опшњаску кућу у 10. округу (Saint Martin), а четврти дан био је онђе већ редарствени појереник. За неколико дана дошао је на глас, јер је много људи позитивно. То га међутим није толико пред судијом отребало, колико што је, како свједочи рекосе, оспарну цркву св. Ловре и поробљо ју. Под извиком да ухвати њекаког злочинца свешеника, дао је отворити гробнице испод цркве, раскрпо наче и вањо гробова. При том послу ожеднине му едеријаци и попише 1800 боца баш добра вина, што је било под црквом. Вишсон је тејно сав, чим је бијеђен, осим да је био редарствени појереник, но тога се је посла, рече, прихватио, да не буде неправде. Камање него је устанак савлазио, био је Вишсон у Бруселу, у Штресбургу и Франкфурту, да је даље наслуђивао, да ће бити суђен, неби се био у Париз нагда повратио.

(Несрећа у звијерињаку). Пешки дан пика је одселити из Берлина Рикхауф звјерињак. На неколико кола требало је онђе онђе што год поправити, те је њекако тесар тако амо нешто поправљао. Но непажљивости дође му њекако рука у гајбу, гдје је био јагуар, а јагуар прихвати му на немо начин руку. На замијуба чојска, притече неколико људи у помоћ, но трајући несретно с гајбом, учинише горе, него да да недођоше, испунише нишке један дво решетке. Јагуар скочи бјесно из гајбе, ухвати тесара за леђа, те удри дери и гризи. Сав господар звјерињак одкинуо је њекако звјер од тесара, но није ју могао одржати, да се не заскочи против другог једног чојска. Овај хип, при чем би јагуар био ухватио другог артау, поклопи га млави сав господарев великом њекаком шкрињом, а тад бијаше њахов. Испод шкриње подметнуше јако по мало дво и дигоше ухваћену неман у кола. Тесар је ружно издеран, те би могао дуго лежати.

(Зина у Русији). У Нижњем Новгороду оскану је дне 18. декембр. у Саратову и у Оренбургу био је дне 19. о. н. 7 ступњева испод ништинце по Ц. у Харкову 9 ст., а у Петрограду 7 ступњева испод ништинце. Са обсерваторија у Петрограду јавише дне 20. о. н. да је у Катаринослову тај дан било 15, у Оренбургу 13, а у Саратову 4 ступња испод ништинце, док је у Петрограду било 7 до 10 ступњева испод ништинце. У сјеверним крајевима била од неколико дана толије, те је толије, него ли би нормално морало бити, а на југу била и јест студенје. У сјеверу је мало вјетра, а обилно, око црно мора је ведро и бурно.

(Дугови града Њу-Јорка). Град Њу-Јорк начинио је прошле године 22 и по милиона до-

лара дуга. Сав његов дуг износи ни више ни мање него 153,728,092 долара.

Због својих личних потреба отсуствовају једно мјесец дана. За то мјесец Г. Г. дописнице и оне, који би имали с уредничком листи посла, да управе за ово вријеме своја писма на уредништво а не на које име.

Цетиње, 26. Октобра 1874.

Симо Поповић,
Уредник „Гласа Црне Горе“.

С Т Ј Е Ч А Ј

По одлуци високог правитељства отвори се калуђијем прољећем Земљедјелска школа на Давидовграду.

Тражи се лице, способно у тој струци, које ће бити управитељ те школе, и које ће имати до отворења школе припремити све што је потребно исто.

Управитељ ће имати годишње плате ф. 1000 у злато, безплатан стан, и дрва и путне трошкове у државном послу. Добива и путни трошак до Цетиња.

Првентељ мора да је свршио земљедјелску школу и да је имао учитељ већ служио на каквом-то заводу, и да говори српски језик.

Рок пријаве траје до 1. Декембра о. г. и молбе са нужним свједочењима нијају се до тог дана послати управи просвјетног одјела.

Цетиње, 27. Септембра 1874.

Управитељ просвјетног одјела,

Секретар
Станко И. Радончић

О Г Л А С

Дрварска фабрика на Ријеци сав за продају готових шита 20,000 изврсног квалитета.

Ријека, 28. Септембра 1874.

Управа.

НАЈЛЕПШИЈИ НОВАЦ

у Аустро-Угарској може се добити по 50/0, 51/2, 0/0, 60/0, и 70/0 на орна-
не земље и куће које се под најам из-
дају на више година уз одлашту. Висока
условија издаје

„Општи прометни Завод“
и Sertoma u Bačkoj.

(10—9)

ХАМБУРШКО-АМЕРИКАНСКО

ПАРАБРОДСКО ДРУШТВО НА АКЦИЈЕ ЗА ДИРЕКТНИ ПРЕВОЗ ПУТНИКА И РОБЕ
ИЗМЕЂУ ХАМБУРГА И ЊУ-ЈОРКА.

ПОДАЗИ СЕ:

Из Хамонје 1. Јула. | Из Тигиније 15. Јула. | Из Помеганије 29. Јула.
„ Фризје 8. Јула. | „ Вестфалске 22. Јула. | „ Холштајна 5. Августа

ПИЈЕНЕ ЗА ПОДВОЗ:

I. мјесто 165, II. 100, III. мјесто 45 пса, талјер.

Ближа извјешта за путнике и робу објављива агент друштвени

Аугуст Болтс, посљедњи Волг. Милер

33/34 Административна улица у

Хамбургу.

За ЦРНУ ГОРУ поставили смо нашу агенцију на Цетињу.

Штампано у државној штампарији.

Уредник и издавац СИМО ПОПОВИЋ